

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

El fracàs cultural de Barcelona (i Catalunya)

FRANCESC MELCION

A través de la lectura de l'assaig *Barcelona, cultura sense capital* (PAM), retrobo un vell conegut, Marc Roig (Barcelona, 1964), amb qui en l'adolescència vam fer una revista que se suposava que era contracultural, *L'Estil*, a l'assembleari Casal de Joves de Sant Gervasi. Al Marc no l'he vist els últims quaranta anys. Aviat està dit. S'ha dedicat a l'activisme i la gestió cultural, sempre una mica a contracorrent. Veig que no ha perdut l'*enfant terrible* que duia dins. Al llibre es deixa anar, implacable, geniüt, torrencial. "Em fa sentir català el fet d'avergonyir-me'n". Lamenta la deriva comercial i institucional, turística i cosmopolita, en què diu que ha acabat convertint-se la marca Barcelona. I no només enyorra l'ebullició creativa, compromesa i polititzada del tardofranquisme, sinó que també mira més enrere, cap a les bases populars de la cultura catalana del segle XIX, fent valer, d'una banda, el batec llibertari obrer i, de l'altra, la connexió ciutadana dels autors de la Renaixença, per exemple Pitarrà.

A través del Palau de la Música, fa un judici històric molt gràfic: "És la caricatura de la burgesia catalana", que comença amb un impuls romàntic, s'apunta a la resistència franquista, creix en democràcia a través d'un sistema de corrupció generalitzat i acaba, avui, captiu (el Palau i la burgesia) del turisme. Al CCCB li reconeix haver donat ales a moltes propostes emergents, però al final no el perdona: "Deu haver fet una gran tasca d'instrucció

de les classes mitjanes barcelonines, però mai no ha aconseguit aixecar polseguera o fer-nos posar vermells [...] ni ha pres mal ni ha fet mal". I el Macba? "Abans de tot, és una estratègia urbanística. Un museu nacional que no vol ser nacional i que vol evitar preguntes incòmodes sobre la cultura del seu país". El Liceu, el MNAC, L'Auditori, el TNC, el Lliure i la Filmoteca tampoc en surten ben parats. Més que democratitzar la cultura, han creat "segregació cultural". I encara deixa de banda les grans institucions no adreçades al públic, com l'Arxiu Nacional o la Biblioteca de Catalunya, que sobreviuen en una misèria, afegeixo jo. Creu que s'ha produït una continuïtat històrica del projecte noucentista (elitista) amb lleugers tocs de Modernisme (popular), tot sense diners ni ambició. S'han fet biblioteques, sí; i fàbriques de creació. Però n'hi ha prou? Què s'hi fa i qui les usa?

Personalment, sempre he defensat que tocava completar el país amb els grans equipaments pendents, però té raó Marc Roig que, d'una banda, hem anat lents i ens hem quedat a mitges i, de l'altra, sovint han servit de coartada per a una autosatisfacció acrítica (rondinar no és criticar) que ha allunyat la cultura catalana de la realitat social. S'ha creat un mur de vidre. Si a tots aquests anys de passivitat i desorientació hi sumem les quatre dècades precedents de franquisme, la globalització, la nova comunicació digital i el nacionalisme banal espanyol, el resultat és que la

cultura catalana ja és cosa de minories sense vitalitat ni capacitat de penetració ciutadana. Un dels arguments centrals de Roig és que les polítiques culturals han oblidat l'educació i la voluntat de transformació i de crítica al poder, han camuflat les desigualtats; a la pràctica han desistit d'arribar al gran públic. També han surfejat el problema nacional: "El que necessita la cultura catalana no són ni grans celebracions ni banderes de 1.714 centímetres. El que necessita és un programa polític amb mesures de protecció i excepcionalitat responsable i solucions administratives valentes [...]. El repte hauria de ser portar la identitat cultural a la vida quotidiana de les persones que viuen a Catalunya". Davant aquesta mancança, és com si es demanés als ciutadans "que vagin calents de pàtria tot el dia i a tota hora".

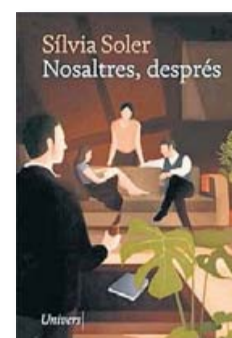
El resultat final, diu Roig, és que la gran cultura ha viscut al marge de la gent, ha esdevingut "impopular" i "pretensiosa". "La història de la cultura a Barcelona dels últims trenta anys és la història d'un fracàs", sentència. El seu diagnòstic parteix de la crítica al pujolisme, que es va refugiar en TV3, les pedres i poca cosa més; i al maragallisme, que va optar per un cosmopolitisme institucional i mercantilitzat. Dos catalanistes menystenint, a la pràctica, la cultura pròpia. I així, amb el temps, hem tornat al vell prejudici de l'esquerra marxista que la diversitat és *cool* però la diversitat concreta catalana és nacionalisme. I llavors, de cop, ens adonem que s'està perdent la llengua. Tant l'independentisme com Colau han deixat la cultura en un segon pla. "L'independentisme proposa un trencament sense haver treballat abans en la normalització d'una cultura, o un territori simbòlic compartit. I inevitablement una part de la societat no s'ha sentit implicada, convidada a la festa".

Un llibre així hauria de sacsejar el món polític i el sector cultural. Però estem tan anestesiats, ens hem acostumat tant a l'anar fent, a l'oasi cultural enmig del desert... Ara s'està imposant que la cultura és un dret, ja no es parla tant de consum, màrqueting i números. Queda molt bé, això. Però com es vehicula aquest dret? Quina cultura? Qui la fa? Qui s'ho creu? La crítica i autocrítica permanents que hi ha en el camp educatiu no es troben en el cultural, tancat en si mateix, escleròtic. Marc Roig ens posa davant del mirall trencat. I en un atac de nostàlgia amb un inoportú punt d'amnèsia (atribueix la cançó a Bob Dylan en lloc de Pete Seeger), al final es pregunta "què se n'ha fet d'aquelles flors". Què se n'ha fet, de la Barcelona culturalment inquieta? Què se n'ha fet, de la cultura catalana? ♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Nosaltres, després
SÍLVIA SOLER
Univers
208 pàgines i 20 € **1/4**

[2] On ets, món bonic?
SALLY ROONEY
Periscopi
390 pàgines i 18,90 € **2/2**

[3] Junil a les terres...
JOAN-LLUÍS LLUÍS
Club Editor
290 pàgines i 19,95 € **4/3**

[4] Sola
CARLOTA GURT
Proa
384 pàgines i 18 € **3/3**

[5] A foc lent
PAULA HAWKINS
Columna
480 pàgines i 20,90 € **5/3**

NO-FICCIÓ

[1] Som dones, som lingüistes, som moltes...
M. CARME JUNYENT / Eumo
262 pàgines i 20 € **1/2**

[2] L'imperi del dolor
PATRICK RADDEN KEEFE
Periscopi
720 pàgines i 23,90 € **3/2**

[3] Gent d'ordre
CRISTIAN SEGURA
Galàxia Gutenberg
288 pàgines i 19,50 € **6/3**

[4] La desfeta
AGUSTÍ ALCOBERRO
Rosa dels Vents
258 pàgines i 17,95 € **5/3**

[5] Per què ser feliç quan podries ser normal?
JEANETTE WINTERSON / Periscopi
258 pàgines i 17 € **4/12**

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Los vencejos
FERNANDO ARAMBURU
Tusquets
704 pàgines i 22,90 € **1/4**

[2] De ninguna parte
JULIA NAVARRO
Plaza & Janés
416 pàgines i 22,90 € **2/4**

[3] A fuego lento
PAULA HAWKINS
Planeta
480 pàgines i 20,90 € **4/3**

[4] Queridos niños
DAVID TRUEBA
Anagrama
456 pàgines i 19,90 € **5/3**

[5] Dónde estás, mundo bello
SALLY ROONEY / Random House
370 pàgines i 18,90 € **3/2**

NO-FICCIÓ

[1] ¡Es la microbiota, idiota!
SARI ARPONEN / Alienta
368 pàgines i 16,90 € **-/28**

[2] El humor de mi vida
PAZ PADILLA
Harper Collins
300 pàgines i 19,90 € **2/25**

[3] Encuentra tu persona vitamina
MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
328 pàgines i 19,90 € **1/4**

[4] El infinito en un junco
IRENE VALLEJO
Siruela
452 pàgines i 24,95 € **7/94**

[5] Yo, vieja
ANNA FREIXAS
Capitán Swing
192 pàgines i 16 € **-/2**

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat